

УДК [658.1:005.936.3]:[005.412:005.52]
DOI: 10.15673/ie.v16i2.2939

Купріна Н.М.

докторка економічних наук, професорка
кафедра обліку та аудиту
E-mail: k.natali_@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-4645-545X

Шкарупа С.С.

здобувач 2 курсу СВО «Магістр»
факультету економіки, бізнесу і контролю
E-mail: prostostas96@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-1571-4887

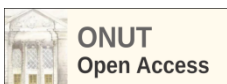
Антонюк О.П.

кандидат економічних наук, доцент
кафедра обліку та аудиту
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: olegantoni@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-9182-4982

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АПК УКРАЇНИ

В статті доведено, що війна, яку розв'язала російська федерація проти України, суттєво вплинула на фінансові результати експортно-імпорتنих операцій та показники, які їх характеризують, але попри певного їх скорочення є позитивні зміни в торгівлі агроподокольчими товарами, що свідчить про поліпшення структури зовнішньоторговельного обороту та функціонування суб'єктів АПК навіть у період військових дій та складного економічного становища в Україні. З'ясовано, що збільшення фінансових результатів таких суб'єктів національної економіки можливо з використання такого інструменту в системі їх управління, як фінансовий аналіз. Досліджено методику проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємств з 2000 року по теперішній час. На підставі проведеного дослідження методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства сформовано комплексний методичний підхід до проведення фінансових результатів діяльності підприємства, який обґрунтовано нами, та, на нашу думку, він є важливим для забезпечення ефективної діяльності, конкурентоспроможності та прибутковості бізнесу таких важливих суб'єктів національної економіки, як суб'єкти АПК України.

Ключові слова: фінансові результати, підприємство, суб'єкти АПК, національна економіка, результативність діяльності, методи, методика аналізу, комплексний підхід, забезпечення розвитку.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Показником ефективності виробничого процесу або основної операційної та всіх видів діяльності підприємства є його фінансовий результат, який впливає на управлінські рішення та від яких залежать економічні результати його діяльності, ефективність функціонування та розвиток. Саме прибуток, як позитивний фінансовий результат, характеризує результативність операційної, інвестиційної, фінансової та інших видів діяльності підприємства й формує його підсумкову грошову оцінку на основі формування показників прибутку або збитку в системі його управління.

Прибуток є тим позитивним фінансовим результатом від всіх видів діяльності підприємства, який забезпечує подальшу роботу будь-якого суб'єкта господарювання, є передумовою укріплення його позицій на ринку, забезпечення

конкурентоспроможності та є власним джерелом його фінансування і розвитку на мікрорівні дослідження та на макрорівні в системі національної економіки. Прибуток від діяльності суб'єктів національної економіки прибуток є джерелом поповнення бюджету країни та її фінансування за рахунок податкових надходжень [1]. У зв'язку з цим, особливого значення для діяльності підприємств набуває аналіз процесу формування фінансових результатів діяльності підприємств, їх структури і динаміки, факторів впливу та показників результативності, в основі розрахунку яких є прибуток до оподаткування, чистий прибуток або збиток, фінансовий результат від окремих видів діяльності.

Тому, для забезпечення ефективності функціонування та конкурентоспроможності підприємств, необхідним, на наш погляд, є проведення якісного аналізу фінансових результатів діяльності, що потребує дослідження методики його проведення та фор-

мування методичного підходу для його здійснення, що підтверджує актуальність обраного напрямку дослідження. Особливо необхідним таке дослідження є в сучасних реаліях функціонування підприємств в Україні, в тому числі суб'єктів АПК, під час війни та агресивного впливу зміни факторів зовнішнього середовища на їх діяльність та її фінансування, формування власного капіталу, можливість розвитку та трансформації діяльності. Як показало попереднє дослідження [2, 3], суб'єкти АПК є не тільки функціонуючими під час військових дій в Україні, але й такими, що забезпечують економічну й продовольчу безпеку держави, її експортний потенціал та розвиток зовнішньої торгівлі, тому формування методичного підходу до аналізу фінансових результатів діяльності саме таких суб'єктів національної економіки є актуальним в сучасних умовах та потребує подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження аспектів аналізу фінансових результатів діяльності підприємства та її результативності, методики проведення такого фінансового аналізу або застосування інструментів фінансового менеджменту та управління підприємством, розглядалися в наукових та практичних публікаціях, таких дослідників та практиків, як: Аранчій В.І., Бланк І.О., Боб Ю.В., Богацька Н.М., Болух М.А., Воронцова Л.А., Воронко О.С., Гаркавий В.К., Грабовецький Б.С., Джеджула В.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Захарченко В.І., Єпіфанова І.Ю., Іщенко Н.А., Кіндрацька Г.І., Лук'янчук О.М., Марусяк Н.Л., Мних Є.В., Мороз Ю.Ю., Орловська Т., Посилаєва К.І., Руденко І.В., Саленко О.В., Ступницька Т.М., Томілін О.О., Тютюнник Ю.М., Фесенко В.В., Череп А.В., Черниш С.С., Цал-Цалко Ю.С., Ярова В.В. та ін, але питання сутності, класифікації, методики аналізу фінансових результатів в системі управління підприємств в сучасних умовах їх діяльності потребують досліджень та удосконалення такої методики проведення їх фінансового аналізу і напрямків покращення діяльності.

Так, на думку Іщенко Н.А. – «фінансовий результат діяльності підприємства, що виступає у формі рибутку або збитку, відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії суб'єкта господарювання» [1]. «Фінансовий результат є підсумком діяльності підприємства, пов'язаний із виробництвом та реалізацією продукції (наданням послуг, виконанням робіт) і водночас виступає необхідною передумовою його подальшої господарської діяльності», наводять в статті Фірман Н.Я., Вашків О.П. [4].

Нагорна І.В., Бондаренко В.О. підкреслюють [5], що саме фінансовий результат діяльності «визначає стан підприємства як і на сьогодні, так і прогнозує його можливості в перспективі, тому необхідним є детальний та кваліфікований підходи до формування його складових частин, а саме доходів та витрат, детально вивчати та аналізувати чинники, під впливом яких формується фінансовий результат,

досліджувати динаміку, тенденції, резерви, що впливають на ефективність діяльності підприємства».

Дослідження публікації вчених та підходів до класифікації фінансових результатів показало, що вони можуть варіюватися залежно від конкретної галузі, особливостей діяльності та цілей аналізу в системі управління підприємством. Але розуміння визначення сутності, особливості формування та структури економічних категорій «фінансові результати», «прибуток», «збиток» та їх класифікації допомагає краще оцінити фінансовий стан, ефективність діяльності, як в цілому підприємства, та їх окремих його видів, можливості її трансформації та розвитку.

Війна в Україні негативним чином впливає на стан та розвиток економіки держави, а військові дії впливають внутрішній ринок й на діяльність всіх суб'єктів національної економіки, характер зовнішньої торгівлі, в тому числі на фінансові результати, експорт та імпорт товарів. В умовах війни зростає необхідність в грошових коштах в іноземній валюті, основним джерелом отримання якої є експорт товарів. Так, як показало попереднє дослідження [3], 83-84% валютної виручки поступає в Україну від торгівлі товарами, а особливо важливе значення для продовольчої та фінансової безпеки України має саме виробництво агропродовольчих товарів, забезпечення населення та зовнішньої торгівлі ними.

Дослідження статистичних даних та розрахованих нами показників зовнішньої торгівлі в Україні за 2021-2023 роки показало, що товарний експорт скоротився [3, 6]:

- в 2022 р. у порівнянні з 2021 р. – на 35,2%, в 2023 р. в порівнянні з 2022 р. на 18,0% ;

- в тому числі агропродовольчими товарами: на 15,6% в 2022 р. та 5,9% в 2023 р. в порівнянні з попереднім роком;

- в 2022-2023 роках більше 50% валютної виручки Україна отримує від реалізації саме агропродовольчих товарів, що підвищує значення функціонування суб'єктів АПК, які виробляють сільськогосподарську продукцію та продукцію виробництва галузей харчової промисловості;

- в структурі експорту агропродовольчими товарами за період 2021-2023 роки не відбулось суттєвих змін: більшу частку складає продукція сільського господарства (в 2021 р. – питома вага 60,9%, в 2023 р. – 59,4%) – тваринного походження і рослинного походження;

- продукція суб'єктів харчової промисловості в структурі експорту агропродовольчими товарами має тенденцію до зростання: в 2021 р. продукція переробних галузей зросла на 39,1%, в 2023 р. – 40,6%.

Проведене дослідження підтверджує [3, 6], що діяльність суб'єктів АПК України – сільськогосподарських підприємств та харчової промисловості дуже важлива для національної економіки України, тому що вони:

- не тільки забезпечують фінансово-економічну та продовольчу безпеку країни, але вони

функціонують під час військових дій, будь-яких криз – фінансових, економічних, політичних тощо й агресивного впливу факторів зовнішнього середовища;

– створюють робочі місця і сприяють зайнятості населення та формуванню їх доходів;

– поповнюють місцевий і державний бюджет за рахунок сплати обов'язкових податків та зборів;

– забезпечують надходження іноземної валюти до держави, сприяють розвитку зовнішній торгівлі

– експорту агропродовольчими товарами, а також поставки продовольства до інших країн та забезпечення їх продовольчої безпеки. Тому позитивні фінансові результати таких суб'єктів АПК є дуже важливими для економіки України та потребують додаткових досліджень методики аналізу їх діяльності, факторів впливу та можливості збільшення позитивного фінансового результату.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної статті є дослідження методики проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства та формування комплексного підходу для її проведення з урахуванням теоретичних аспектів досліджень науковців та практичних аспектів функціонування підприємств в сучасних умовах, в тому числі суб'єктів АПК, з метою забезпечення ефективності їх діяльності та можливості розвитку.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Дослідження статистичних даних показує [6], що в умовах війни в Україні:

– фінансовий результат від експорту агропродовольчих товарів перевищує їх імпорт в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. на 17445 млн.дол або 74,56%. Така тенденція спостерігається за всіма групами такої продукції крім готових харчових продуктів – зменшення на 58 млн.дол або 2,32%;

– в структурі отриманих фінансових результатів від експорту агропродовольчої продукції в 2021 р. найбільшу питому вагу займали фінансові резуль-

тати від реалізації продукції рослинного походження – 57,6% та жири та олії тваринного або рослинного походження – 25,4%, питома вага інших груп не суттєва: від готових харчових продуктів – 10,7% і живих тварин та продуктів тваринного походження – 6,3%, що підтверджує сировинний характер експорту агропродовольчої продукції та негативну її структуру в сторону продукції з низкою доданою вартістю;

– при скороченні фінансових результатів від експорту агропродовольчої продукції в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. на 15,6%, їх імпорт скоротився в більшій мірі, а саме на 23,2%: спостерігається скорочення фінансових результатів від експорту всіх груп такої продукції крім живих тварин та продуктів тваринного походження – збільшення на 127 млн.дол або 9,4%.

Таким чином, наше дослідження показало [3, 6, 7], що війна, яку розв'язала російська федерація проти України, суттєво вплинула на фінансові результати експортно-імпорتنих операцій, на негативні зміни сальдо і коефіцієнт покриття імпорту експортом, але попри певного скорочення додатного сальдо в торгівлі агропродовольчими товарами, має місце зростання коефіцієнту покриття імпорту експортом, що свідчить про поліпшення структури зовнішньоторговельного обороту і функціонування суб'єктів АПК навіть у період військових дій та складного економічного становища в Україні.

Збільшення фінансових результатів таких суб'єктів національної економіки можливо з використанням такого інструменту в системі їх управління, як фінансовий аналіз, а вибір методів проведення фінансового аналізу (табл.1), першочергово, залежить від мети і завдань проведення самого аналізу, які ставляться перед ним, результатів проведення такого аналізу та пропозицій збільшення доходів і фінансових результатів й оптимізації витрат від всіх видів діяльності, сформованих аналітиком.

Таблиця 1

Характеристика методів фінансового аналізу діяльності підприємства*

Методи	Визначення, джерело
Горизонтальний аналіз	У процесі горизонтального аналізу визначають абсолютні та відносні зміни величин різних статей балансу за звітний період [8] та форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».
Вертикальний аналіз	Метод вертикального аналізу полягає в розрахунку частки окремих статей у валюті балансу, тобто вивчення структури балансу на початок і кінець періоду [8]. Такий метод можливо застосовувати для аналізу структури доходів, витрат та формування фінансових результатів діяльності підприємства за формою №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».
Факторний аналіз	За допомогою факторного аналізу виявляються причини зміни абсолютних і відносних фінансових показників і розраховується вплив факторів на зміну обраного фінансового показника [8]. Одним з методів факторного аналізу формування фінансових результатів діяльності підприємства можливо з застосуванням адитивної моделі [9]
Коефіцієнтний аналіз	Метод коефіцієнтного аналізу застосовується для розрахунку рівня і динаміки відносних показників фінансового стану [8], рентабельності продаж, капіталу, власного капіталу, виробництва, продукції, (товарів, робіт, послуг). На нашу думку, коефіцієнтний аналіз необхідно використовувати при дослідженні ефективності використання, забезпечення фінансування та ризиків власного капіталу суб'єктів національної економіки, в тому числі АПК, при розрахунку яких використовують показники фінансових результатів діяльності [10].

Продовження табл. 1

Методи	Визначення, джерело
CVP-аналіз	CVP аналіз – це аналіз поведінки витрат, в основі якого лежить взаємозв'язок витрат, виручки, обсягу виробництва і прибутку [11].
Аналіз рентабельності	Аналіз рентабельності дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання. Основні показники рентабельності підприємства: рентабельність продажів, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність інвестицій, рентабельність продукції, темпи приросту власного капіталу [12].
Аналіз й оцінка левериджу	Аналіз показників левериджу, є дієвим інструментом контролю над доходами й витратами, ефективним напрямом планування прибутку підприємства. Він може використовуватися для оперативного управління процесом формування прибутку окремих товарів або видів продукції [13] або видів діяльності підприємства.
Метод ланцюгових підстановок	Метод ланцюгових підстановок полягає в тому, що ступінь впливу кожного фактору на загальний результат встановлюється послідовно, шляхом поступової заміни кожного показника іншим, причому один з них розглядається як змінний при незмінних інших. Цей метод використовується для аналізу зміни узагальнюючого економічного показника під впливом багатьох виробничих факторів [14].
Індексний аналіз	Індексний аналіз – це метод, який базується на застосуванні матриць даних, які відображають основні параметри економічних явищ і процесів. Цей метод дає можливість оцінювати тенденції розвитку явищ та процесів й вплив істотних факторів, котрі визначають напрямок і швидкість змін показників [15].

*Складено авторами на основі джерел [7-15]

Методика аналізу фінансових результатів змінюється відповідно до зміни факторів зовнішнього середовища функціонування підприємств, змін в системі управління підприємством, вимог керівництва та власників щодо забезпечення й підвищення ефективності функціонування, конкурентоспроможності та розвитку, трансформації діяльності, а також наукових досліджень щодо формування і розвитку

методичної бази такого дослідження. Так, як показало наше дослідження [7], аналіз наукових та практичних публікацій, які були опубліковані у 2000-2015 роках дозволяє сформулювати підходи до методики фінансового аналізу доходів та формування фінансових результатів і застосування методів для його проведення (рис. 1).

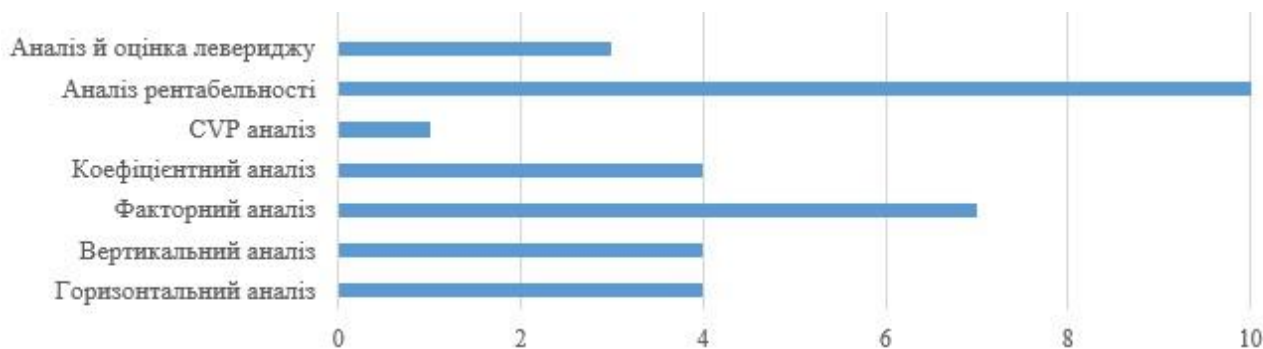

Рис. 1. Особливості використання методів аналізу фінансових результатів в методиці аналізу у публікаціях за 2000-2015 роки*

*складено авторами на основі джерел [7-9,10-16]

Дослідження показало [7], що (див. рис. 1) за 2000-2015 роки більшість фахівців та науковців при формуванні методики фінансового аналізу:

- віддавали перевагу методам аналізу показників рентабельності та факторному аналізу;
- для проведення дослідження широко використовували методи горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу;
- метод CVP-аналізу рекомендували до застосування лише Воронко О.С. та Штепа Н.П. [16].

Аналіз праць вчених щодо проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, що були опубліковані після 2015 р. дозволяє побудувати рис. 2 – діаграму застосування методів в аналізі після 2015 р. [7]. Як видно з діаграми (рис. 2), з 2015 р. науковці стали приділяти більше уваги факторному, вертикальному та горизонтальному аналізу, а також більшого використання набули методи, що в минулі роки майже не використовувались – метод індексного аналізу, частіше використовується й метод ланцюгових підстановок.

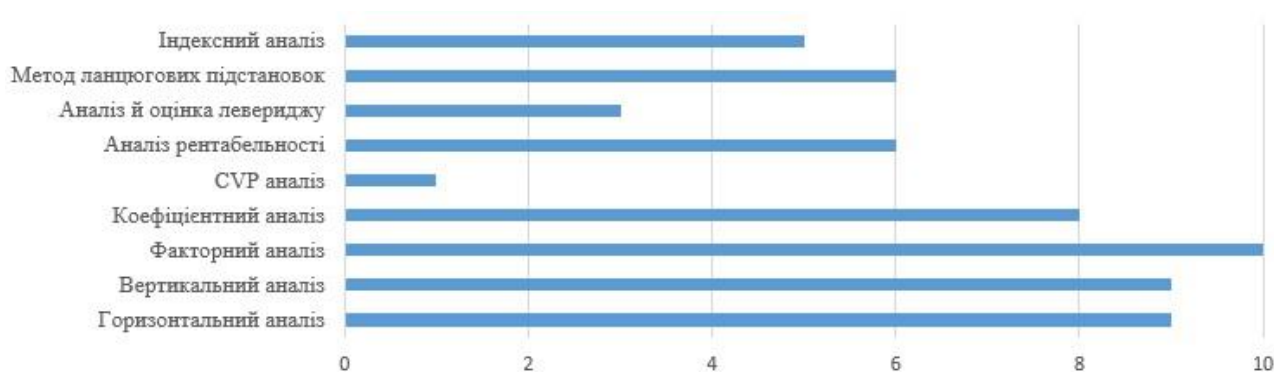

Рис. 2. Використання методів аналізу фінансових результатів у сучасних працях науковців*
*складено авторами на основі джерел [7,8, 16-26]

Дослідження показало [7], що з 2015 р. й по теперішній час частіше стали використовуватися більш багатокомпонентні і точні методи фінансового аналізу (див. рис. 2). Тому в сучасних реаліях ведення фінансового аналізу неминуче виходять на перший план методи фінансового аналізу, що пов'язані з більш детальним розрахунком на основі різних статей форми №1 та №2 фінансової звітності (горизонтальний, вертикальний, факторний, коефіцієнтний), у порівнянні з домінуванням методу аналізу рентабельності в роботах науковців у минулі роки. На нашу думку, це пов'язане з необхідністю більш поглибленого аналізу фінансової звітності, фінансового стану, фінансових результатів та ділової активної активності підприємства в сучасних умовах його функціонування.

Таким чином, проведене дослідження методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства дозволяє сформувати комплексний методичний підхід до проведення фінансових результатів діяльності підприємства (див. рис. 3), що є важливим для забезпечення ефективної діяльності, конкурентоспроможності та прибутковості бізнесу таких суб'єктів національної економіки, як суб'єкти АПК України.

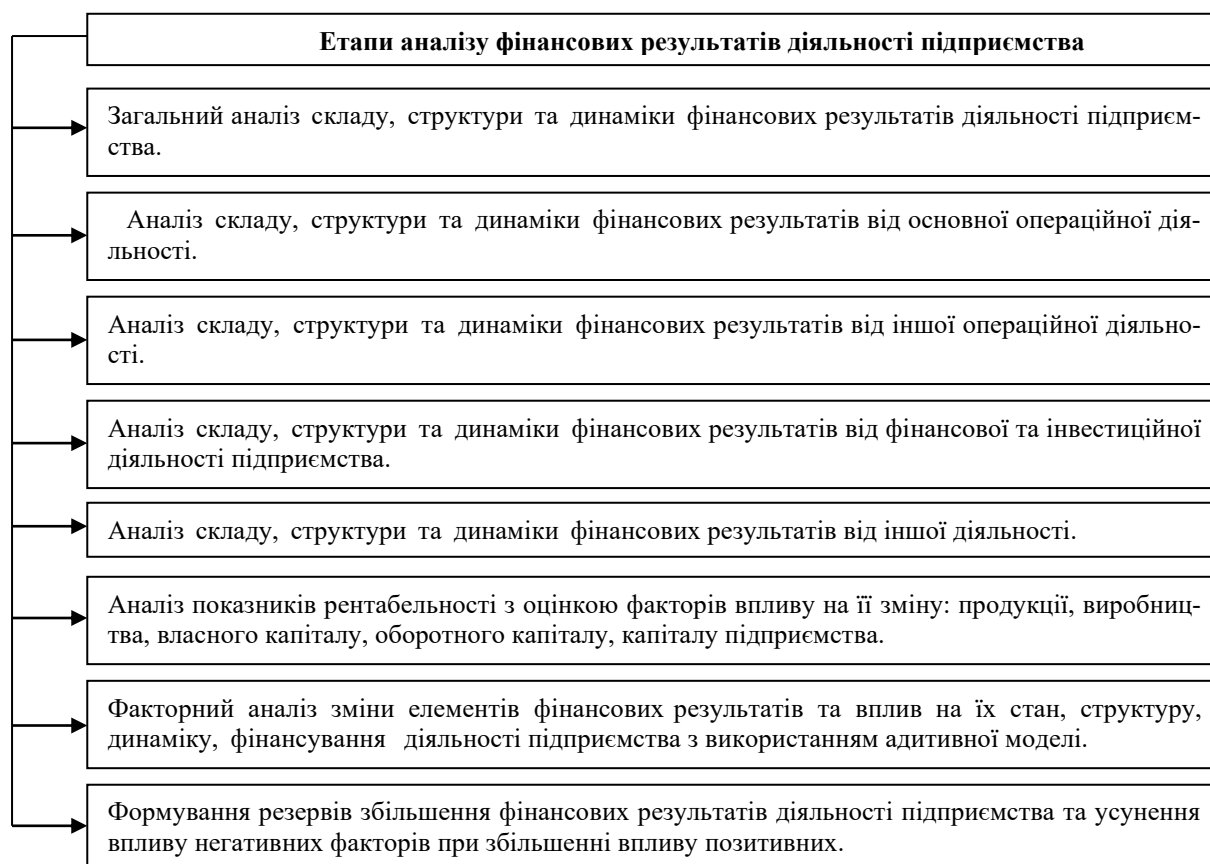

Рис. 3. Комплексний підхід до проведення аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів АПК України*

*складено авторами на основі джерел [7-10, 16]

На нашу думку, такий підхід дозволяє виявити недоліки у фінансовій діяльності, посилити контроль за ключовими факторами, що впливають на фінансові результати, та підвищити ефективність управлінських рішень у суб'єктів АПК України. Застосування сучасних інструментів факторного аналізу та регулярний моніторинг впливу факторів, сприяє зниженню витрат і оптимізації діяльності таких суб'єктів національної економіки, її прибутковості та результативності, збільшення фінансування. У підсумку, це допомагає збільшити прибуток і результативність їх діяльності, забезпечуючи стійкий розвиток та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів АПК на ринку.

Наступним етапом після проведення аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів АПК України є планування майбутньої діяльності підприємства на основі системи бюджетування і планування фінансових результатів, який дозволяє усунути недоліки фактичної діяльності та управління фінансами, що були виявлені на підставі проведення аналізу з застосуванням запропонованого комплексного підходу у попередньому періоді. Такий підхід дозволить посилити контроль за виконанням бюджетів, а також оптимізувати витрати та ефективність використання ресурсів підприємства й збільшення його фінансових результатів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі теоретичного узагальнення методики проведення аналізу фінансових результатів діяльності та дослідження діяльності суб'єктів АПК України в сучасних умовах їх функціонування:

- проаналізовано та доведено, що війна, яку розв'язала російська федерація проти України, суттєво вплинула на фінансові результати експортно-імпорتنих операцій, на негативні зміни сальдо і коефіцієнт покриття імпорту експортом. Але попри певного скорочення додатнього сальдо в торгівлі агроподовольчими товарами, має місце зростання коефіцієнту покриття імпорту експортом, що свідчить про поліпшення структури зовнішньоторговельного обороту та функціонування суб'єктів АПК навіть у період військових дій та складного економічного становища в Україні;

- з'ясовано, що збільшення фінансових результатів таких суб'єктів національної економіки можливо з використання такого інструменту в системі їх управління, як фінансовий аналіз. А вибір методів проведення фінансового аналізу залежить від мети і завдань проведення самого аналізу, які ставляться перед ним, результатів проведення такого аналізу та пропозицій збільшення доходів і фінансових результатів й оптимізації витрат від всіх видів діяльності, сформованих аналітиком;

- досліджено методику проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємств з 2000 року по теперішній час;

- доведено, що методика аналізу фінансових результатів змінюється відповідно до зміни факторів зовнішнього середовища функціонування підприємств, змін в системі управління підприємством, вимог керівництва та власників щодо забезпечення й підвищення ефективності функціонування, конкурентоспроможності та розвитку, трансформації діяльності, а також наукових досліджень щодо формування і розвитку методичної бази такого дослідження;

- з'ясовано, що за 2000-2015 роки більшість фахівців та науковців при формуванні методики фінансового аналізу віддавали перевагу методам аналізу показників рентабельності та факторному аналізу, для проведення дослідження широко використовували методи горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, але метод CVP-аналіз майже не використовувався;

- доведено, що після 2015 р. науковці стали приділяти більше уваги факторному, вертикальному та горизонтальному аналізу, а також більшого використання набули методи, що в минулі роки майже не використовувались – метод індексного аналізу, частіше використовуються методи: ланцюгових підстановок, більш багатокomпонентні і точні методи фінансового аналізу;

- обґрунтовано, що в сучасних реаліях ведення фінансового аналізу неминуче виходять на перший план методи аналізу, що пов'язані з більш детальним розрахунком на основі різних статей форми №1 та №2 фінансової звітності (горизонтальний, вертикальний, факторний, коефіцієнтний), у порівнянні з домінуванням методу аналізу рентабельності в роботах науковців у минулі роки. На нашу думку, це пов'язане з необхідністю більш поглибленого аналізу фінансової звітності, фінансового стану, фінансових результатів та ділової активної активності підприємства в сучасних умовах його функціонування;

- на підставі проведеного дослідження методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства сформовано комплексний методичний підхід до проведення фінансових результатів діяльності підприємства, який обґрунтовано нами, та, на нашу думку, є важливим для забезпечення ефективної діяльності, конкурентоспроможності та прибутковості бізнесу таких важливих суб'єктів національної економіки, як суб'єкти АПК України;

- подальшим нашим дослідженням є такий метод фінансового аналізу, як застосування факторного аналізу, його сутність, типи проведення, особливості більш детального аналізу факторів впливу на формування фінансових результатів діяльності підприємства та підвищення її результативності, як структурного компоненту запропонованого комплексного підходу до аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів АПК.

Література

1. Іщенко Н. А. Фінансові результати діяльності малих підприємств та особливості їх формування: Стаття. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 388-393. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-388_393.pdf doi:10.32983/2222-4459-2020-5-388-393 (дата звернення 10.04.2024).
2. Купріна Н. М. Трансформація діяльності сільськогосподарських підприємств в контексті стабілізації агропромислового виробництва та забезпечення розвитку суб'єктів національної економіки України // Економіка харчової промисловості. 2023. Т. 15. №3. С.39-47. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/2746> doi:10.15673/fie.v15i3.2746 (дата звернення 10.04.2024).
3. Антонюк П. О., Ступницька Т. М., Антонюк О. П., Баранюк, Х. О. Агропродовольча продукція в товарному експорті України в умовах війни: статистична оцінка // Економіка харчової промисловості. 2023. Т. 15, вип. 2. С. 3-9. doi: 10.15673/fie.v15i2.2679 (дата звернення 10.04.2024).
4. Фірман Н. Я., Вашків О. П. Економічна сутність фінансового результату підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 5. № 22. С. 162-168. URL: https://www.easterneuropebm.in.ua/journal/22_2019/24.pdf (дата звернення 10.04.2024).
5. Нагорна І. В., Бондаренко В. О. Облік і аналіз фінансового результату в системі управління підприємством // Ефективна економіка. 2021. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/105.pdf doi:10.32702/2307-2105-2021.11.103 (дата звернення 10.04.2024).
6. Державна служба статистики: [Веб-сайт]. Київ, 2022. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення 10.04.2024).
7. Шкарупа С. С. Сучасні аспекти методики проведення аналізу фінансових результатів підприємства // Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді: матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції 17-18 квітня 2024 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2024. С. 301-306. URL: https://ontu.edu.ua/download/konfi/2024/Conference_abstract-17-18-04-24.pdf (дата звернення 10.04.2024).
8. Антонюк О. П., Ступницька Т. М., Купріна Н. М. Економічний аналіз (практикум): навчальний посібник: 3-ге вид., виправлене і доповнене. Львів: «Магнолія 2006», 2015. 326 с.
9. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз: Підручник / за ред. проф. А. Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 487 с.
10. Купріна Н. М. Забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України: теорія і практика: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», Одеса. 2019. 304 с.
11. Понкращева Т. А. Управлінський облік, 2001. URL: <http://elbib.in.ua/upravlencheskiy-uchet190.html> (дата звернення 10.04.2024).
12. Богацька Н. М., Боб Ю. В. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. URL: http://www.rusnauka.com/34_NNM_2014/Economics/10_179929.doc.htm (дата звернення 10.04.2024).
13. Руденко І. В. Аналіз левериджу як системи управління витратами та прибутком в умовах невизначеності // Економіка та суспільство. 2022. №35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-9> (дата звернення 10.04.2024).
14. Аналіз і діагностика фінансово-господарської діяльності. URL: <http://epi.cc.ua/analiz-diagnostika-finansovo-hozyaystvennoy.html> (дата звернення 10.04.2024)
15. Орловська Т. Індексний метод в аналізі показників прибутковості підприємств // Економічний аналіз. 2012. №11. С. 378-382.
16. Kuprina N., Volodina O., Zavatska Yu. Features of the analysis of financial results of the enterprise activities in modern conditions // Food Industry Economics. 2019. Vol.11, Issue 3. P. 40-49. doi:10.15673/fie.v11i3.1460.
17. Фесенко В. В., Воронцова Л. А. Аналіз фінансових результатів підприємств України // Ефективна економіка. 2020. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7563> doi:10.32702/2307-2105-2020.1.3 (дата звернення 10.04.2024).
18. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
19. Бухгалтерський облік і аудит в управлінні лісогосподарським підприємством: підручник / Мороз Ю. Ю., Цал-Цалко Ю.С., Ейсмонт В. С. та ін. Житомир: Рута, 2019. 372 с.
20. Кононенко Л. В., Юрченко О. В. Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації оподаткування підприємств // Економіка та суспільство. 2023. №53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2597> doi:10.32782/2524-0072/2023-53-2 (дата звернення 10.04.2024).
21. Захарченко В. І., Лук'янчук О. М. Становлення та розвиток систематизованого аналізу фінансової звітності // Економіка: реалії часу. 2023. №4(68). С. 38-49. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No4/38.pdf> doi:10.15276/ETR.04.2023.4 doi:10.5281/zenodo.8432952 (дата звернення 10.04.2024).
22. Спіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Фінансовий аналіз та звітність: Електронний практикум комбіно-

ваного (локального та мережного) використання. 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2022. 144 с.

23. Фінансовий аналіз: Методичні рекомендації, робочі таблиці до практичних занять і самостійної роботи студентів спеціальностей: 051 «Економіка», 073 «Менеджмент» / Ярова В. В., Велієва В. О., Горкавий В. К., Посиляєва К. І. та ін. Харків: ХНАУ, 2021. 79 с.

24. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.

25. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.

26. Саленко О. В. Фінансовий аналіз діяльності підприємств залізничного транспорту: навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 220 с.

Стаття надійшла 25.04.2024

Стаття прийнята до друку 9.05.2024

Доступно в мережі Internet 25.06.2024

Kuprina N.

Doctor of Economics, Professor
Department of Accounting and Auditing
E-mail: k.natali_@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-4645-545X

Shkarupa S.

2nd year applicant for Master's degree
of Economy, Business and Control Faculty
E-mail: prostostas96@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-1571-4887

Antonyuk O.

Ph.D., Associate Professor
Department of Accounting and Auditing
Odesa National University of Technology
Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039
E-mail: olegantoni@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-9182-4982

FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES ACTIVITIES: MODERN ASPECTS OF THE ANALYSIS METHODOLOGY IN THE SYSTEM OF MANAGEMENT AND DEVELOPMENT OF THE ACTIVITIES OF UKRAINIAN AGRICULTURAL SUBJECTS

The purpose of this article is to study the methodology for analyzing the financial results of the enterprise and the formation of a comprehensive approach for its implementation, taking into account the theoretical aspects of the research of scientists and the practical aspects of the functioning of enterprises in modern conditions, including subjects of the agricultural industry. It has been proven that the war waged by the Russian Federation against Ukraine had a significant impact on the financial results of export-import operations, on negative changes in the balance and the coefficient of coverage of imports by exports. But despite a certain reduction in the positive balance in agricultural goods trade, there is an improvement in the structure of foreign trade turnover and the functioning of the agricultural sector even during the period of military operations and the difficult economic situation in Ukraine. It has been found that increasing the financial results of such subjects of the national economy is possible with the use of such a tool in their management system as financial analysis. The method of analyzing the financial results of enterprises from 2000 to the present time has been studied. It has been proven that the method of analyzing financial results changes in accordance with changes in the factors of the external environment of enterprise functioning, changes in the enterprise management system, requirements of management and owners to ensure and increase the efficiency of operation, competitiveness and development, transformation of activities, as well as scientific research on the formation and development of methodological bases of such research. It has been substantiated that in the modern realities of conducting financial analysis, the analysis methods associated with a more detailed calculation based on various articles of financial reporting inevitably come to the fore. This is connected with the need for a more in-depth analysis of financial statements, financial condition, financial results and active business activity of the enterprise in the modern conditions of its functioning. A comprehensive methodical approach to conducting the financial results of the company's activity has been formed, which has been substantiated by us and, in our opinion, is important for ensuring the effective activity, competitiveness and profitability of the business of such important subjects of the national economy as the subjects of the agricultural industry of Ukraine.

Key words: financial results, enterprise, agro-industrial complex subjects, national economy, activity performance, methods, analysis methodology, comprehensive approach, development support.

References

1. Ishchenko, N. A. (2020). Finansovi rezultaty diialnosti malykh pidpriemstv ta osoblyvosti yikh formuvania. *Biznes Inform*, 5, 388-393. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-388_393.pdf doi:10.32983/2222-4459-2020-5-388-393 (Retrieved April 10, 2024).
2. Kuprina, N. M. (2023). Transformatsiia diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv v konteksti stabilizatsii ahropromysloвого vyrobnytstva ta zabezpechennia rozvytku sub'ektiv natsionalnoi ekonomiky Ukrainy. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 15(3), 39-47. <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/2746> doi:10.15673/fie.v15i3.2746 (Retrieved April 10, 2024).
3. Antoniuk, P. O., Stupnytska, T. M., Antoniuk, O. P., & Baraniuk, Kh. O. (2023). Ahroprodovolcha produktsiia v tovarnomu eksporti Ukrainy v umovakh viiny: statystychna otsinka. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 15(2), 3-9. doi: 10.15673/fie.v15i2.2679 (Retrieved April 10, 2024).
4. Firman, N. Ya., & Vashkiv, O. P. (2019). Ekonomichna sutnist finansovoho rezultatu pidpriemstva. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, 5(22), 162-168. https://www.easterneuropebm.in.ua/journal/22_2019/24.pdf (Retrieved April 10, 2024).
5. Nahorna, I. V., & Bondarenko, V. O. (2021). Oblik i analiz finansovoho rezultatu v systemi upravlinnia pidpriemstvom. *Efektivna ekonomika*, 11. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/105.pdf doi:10.32702/2307-2105-2021.11.103 (Retrieved April 10, 2024).
6. Derzhavna sluzhba statystyky. (2022). Kyiv. <http://ukrstat.gov.ua> (Retrieved April 10, 2024).
7. Shkarupa, S. S. (2024). Suchasni aspekty metodyky provedennia analizu finansovykh rezultativ pidpriemstva. *Aktualni aspekty sotsialno-ekonomichnogo rozvytku Ukrainy: pohliad molodi: materialy VI Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii 17-18 kvitnia 2024 roku* (pp. 301-306). Odesa: Odeskyi natsionalnyi tekhnolohichniy universytet. https://ontu.edu.ua/download/konfi/2024/Conference_abstract-17-18-04-24.pdf (Retrieved April 10, 2024).
8. Antoniuk, O. P., Stupnytska, T. M., & Kuprina, N. M. (2015). *Ekonomichniy analiz (praktykum)*. (3rd ed.). Mahnoliia 2006.
9. Kindratska, H. I., Bilyk, M. S., & Zahorodnii, A. H. (2008). *Ekonomichniy analiz*. (A. H. Zahorodnii, Ed.). (3rd ed.). Znannia.
10. Kuprina, N. M. (2019). *Zabezpechennia konkurentospromozhnosti kharchovoi promyslovosti Ukrainy: teoriia i praktyka*. Helvetyka.
11. Ponkrasheva, T. A. (2001). *Upravlinskyi oblik*. <http://elbib.in.ua/upravlencheskiy-uchet190.html> (Retrieved April 10, 2024).
12. Bohatska, N. M., & Bob, Yu. V. *Rentabelnist pidpriemstva ta shliakhy yii pidvyshchennia*. http://www.rusnauka.com/34_NNM_2014/Economics/10_179929.doc.htm (Retrieved April 10, 2024).
13. Rudenko, I. V. (2022). Analiz leverydzhu yak systemy upravlinnia vytratamy ta prybutkom v umovakh nevyznachenosti. *Ekonomika ta suspilstvo*, (35). doi:10.32782/2524-0072/2022-35-9 (Retrieved April 10, 2024).
14. Analiz i diahnostyka finansovo-hospodarskoi diialnosti. <http://epi.cc.ua/analiz-diaagnostika-finansovo-hozyaystvennoy.html> (Retrieved April 10, 2024)
15. Orlovska, T. (2012). Indeksnyi metod v analizi pokaznykiv prybutkovosti pidpriemstv. *Ekonomichniy analiz*, 11, 378-382.
16. Kuprina, N., Volodina, O., & Zavatska, Yu. (2019). Features of the analysis of financial results of the enterprise activities in modern conditions. *Food Industry Economics*, 11(3), 40-49. doi:10.15673/fie.v11i3.1460
17. Fesenko, V. V., Vorontsova, L. A. (2020). Analiz finansovykh rezultativ pidpriemstv Ukrainy. *Efektivna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7563> doi:10.32702/2307-2105-2020.1.3 (Retrieved April 10, 2024).
18. Marusiak, N. L. (2020). *Finansovyi analiz*. Chernivetskyi natsionalnyi universytet im. Yu. Fedkovycha.
19. Tsal-Tsalko, Yu. S., Moroz, Yu. Yu., Eismont, V. S., Haiduchok, T. S. & Tsehelnik, N. I. (2019). *Bukhhalterskyi oblik i audyt v upravlinni lisohospodarskym pidpriemstvom*. Ruta
20. Kononenko, L. V., & Yurchenko, O. V. (2023). Finansovyi analiz yak instrument optymizatsii opodatkuvannia pidpriemstv. *Ekonomika ta suspilstvo*, (53). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2597> doi:10.32782/2524-0072/2023-53-2 (Retrieved April 10, 2024).
21. Zakharchenko, V. I., & Luk'ianchuk, O. M. (2023). Stanovlennia ta rozvytok systematyzovanoho analizu finansovoi zvitnosti. *Ekonomika: realii chasu*, 4(68), 38-49. <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No4/38.pdf> doi:10.15276/ETR.04.2023.4 doi:10.5281/zenodo.8432952 (Retrieved April 10, 2024).
22. Yepifanova, I. Yu., & Dzhedzhula, V. V. (2022). *Finansovyi analiz ta zvitnist: Elektronnyi praktykum kombinovanoho (lokalnogo ta merezhnogo) vykorystannia*. (2nd ed.). VNTU.
23. Yarova, V. V., Velieva, V. O., Horkavyi, V. K., Posylaieva, K. I., Mentei, O. S., Ostapenko, R. M., & Herasymenko, Yu. S. (2021). *Finansovyi analiz: metodychni rekomendatsii, robochi tablytsi do praktychnykh zaniat i samostiinoi roboty studentiv spetsialnoster: 051 «Ekonomika», 073 «Menedzhment»*. KhNAU.

24. Aranchii, V. I., Tomilin, O. O., & Dorohan-Pysarenko, L. O. (2021). *Finansovyi menedzhment*. RVV PDAU.
25. Tiutiunyk, Yu. M., Dorohan-Pysarenko, L. O., & Tiutiunyk, S. V. (2020). *Finansovyi analiz*. Astraia.
26. Salenko, O. V. (2018). *Finansovyi analiz diialnosti pidpriemstv zaliznychnoho transportu*. UkrDUZT.

Received 25 April 2024

Approved 9 May 2024

Available in Internet 25.06.2024

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Купріна Н.М., Шкарупа С.С., Антонюк О.П. Фінансові результати діяльності підприємств: сучасні аспекти методики аналізу в системі управління та розвитку діяльності суб'єктів АПК України // Економіка харчової промисловості. 2024. Т.16, вип. 2. С. 34-43. doi: 10.15673/fie.v16i2.2939

Cite as APA style citation

Kuprina, N., Shkarupa, S., & Antonyuk, O. (2024). Financial results of enterprises activities: modern aspects of the analysis methodology in the system of management and development of the activities of Ukrainian agricultural subjects. *Food Industry Economics*, 16(2), 34-43. doi: 10.15673/fie.v16i2.2939